

ONTWERP LEERPLAN ORTHODOXE GODSDIENST VOOR HET LAGER ONDERWIJS

INLEIDING

Dit ontwerp leerplan is opgesteld door de leerplancommissie orthodoxe godsdienst in het voorjaar van 1995. Het is uitdrukkelijk een **ontwerp**. Het kan vanaf het leerjaar '95-'96 in de praktijk worden uitgetoetst. Later kunnen we dan, op grond van de bevindingen, komen tot een definitieve versie.

Het leerplan bevat de **algemene thema's** en **doelstellingen** van het orthodoxe godsdienstonderwijs voor heel het lager onderwijs, gespecificeerd naar graad en leerjaar. Tevens bevat het een **lesprogramma** per jaar.

Hierbij zijn echter een aantal kanttekeningen te plaatsen. De doelstellingen zijn zoveel mogelijk toegespitst op de leeftijd van de leerlingen alsook de schoolsituatie. Het lesprogramma is eveneens daarop afgestemd.

In de praktijk zal het echter zelden voorkomen dat een leerling vanaf klas 1 tot en met klas 6 ononderbroken de orthodoxe godsdienstlessen volgt, vaker steekt het op een bepaald moment in.

Mede hierom is het leerplan **cyclisch** opgezet; elke graad vormt een afgerond geheel en herneemt voor een groot deel (op een ander niveau en met een andere doelstelling) de stof van de vorige graad.

Het is nu aan de leerkracht om zelf **creatief** om te gaan met het leerplan wanneer een leerling halverwege een graad insteekt of duidelijk het "voorwerk" van een vorige graad mist. Wel is daarbij van belang de doelstelling die specifiek rekening houdt met de ontwikkelingsfasen van de kinderen, in acht te houden.

Bij voorbeeld: als een leerling pas in het tweede leerjaar van de derde graad insteekt, zou het kunnen zijn dat de leerling het 'verwonderd' omgaan met de Bijbel mist als direct de lessen alleen maar, volgens jaarthema en -doelstelling, spreken over het ethisch moment. Anderzijds is het kind op die leeftijd wel toe aan richtlijnen voor zijn/haar leven. De leerkracht zal dus idealiter beide thema's/doelstellingen verweven. Inhoudelijk zal hij/zij er waarschijnlijk voor kiezen om niet het Oude Testament, dat voorzien is voor dat jaar, maar het Nieuwe Testament, dat voorzien was voor het jaar ervoor, te behandelen. Dit kan uiteraard weer niet als de klassen groter zijn en er ook leerlingen zitten die al een aantal jaren orthodoxe godsdienst volgen. In dat geval zal de leerkracht waarschijnlijk het gewone programma volgen, maar wat individuele aandacht hebben voor de leerling die juist insteekt.

Het lesprogramma bevat een meer of minder **uitgewerkt programma** van lessen. Dit is geen keurslijf voor de leerkracht, meer een goed onderbouwde suggestie. Uiteraard moet het programma aangepast worden aan de concrete situatie.

Bij voorbeeld: als een school in een bepaalde tijd van het jaar een bepaalde actie voert, bij voorbeeld een milieuactie met het opruimen van het speelplein, dan zou het zonde zijn daar niet bij aan te sluiten in de lessen godsdienst (ook al staat het thema ecologie voor een heel ander jaar gepland).

Bij het programma is vaak al aangegeven wat de **band** is **met het algemene jaarthema** (het thema van deze graad). Het is aan de leerkracht om dit thema telkens in de gaten te houden bij het uitwerken van de lessen.

Bij voorbeeld: in het tweede leerjaar van de tweede graad staan lessen geroosterd over het kerkgebouw. Het thema van deze graad is 'heilige verwondering'. Het is nu zaak om bij het voorbereiden van de lessen telkens dit moment naar voren te halen: de kerk als een plaats waar je God en Zijn Heiligen ontmoet, waar je geheiligd wordt door de Nederdaling van de Heilige Geest, door het opgaan naar het Altaar, door het ontvangen van de Heilige Communie etc.

Vaak staan er bij het programma ook reeds **lessuggesties**. Ook dit is ter eigen invulling. De doelstelling dient daarbij echter goed in de gaten te worden gehouden.

Bij voorbeeld: als het thema 'verwondering' is en de doelstelling met name op het affectieve niveau ligt, zoals in de tweede graad, dan past daarbij niet dat de lessen bestaan uit het overschrijven van teksten die vervolgens gememoreerd moeten worden, nee, dan moeten de kinderen verhalen horen waardoor ze geïntrigeerd raken, een Liturgie leren kennen die hen optilt van het aardse ....

Na het thema staat ook vaak wat **lesmateriaal** aangegeven. Dit is nog zeer onvolledig. In de eerstkomende tijd zal met name hieraan aandacht gegeven worden (verzamelen en inventariseren van geschikt materiaal, ontwikkelen van eigen materiaal).

Tot slot. Ons leerplan staat ten dienste van het godsdienstonderricht aan onze kinderen. Dit godsdienstonderricht is ingekaderd in het regulier onderwijs, meer nog, het vormt daar een integraal onderdeel van. Het is daarom een serieus vak, zoals andere vakken. Het draagt bij aan de ontwikkeling van de kinderen op affectief, cognitief en attitude niveau vanuit de invalshoek levensbeschouwing/zeden.

Voor ons zit daarin verweven echter altijd het niveau van **de gelovige mens**. Uiteindelijk ligt daar ons hart. Dat God ons werk zegene.

**ontwerp leerplan orthodoxe godsdienst
voor het lager onderwijs
eerste graad**

THEMA

De wereld van de Kerk (de verhalen over Jezus, de Heiligen en de Heilige Diensten).

DOELSTELLING

De eerste twee jaren bestaan uit een (nadere) kennismaking zonder specifieke gerichtheid.

We maken hier ook nog geen onderscheid tussen cognitief-, affectief- en attitudeniveau, daar dit nog sterk verweven is met elkaar:

De lln. maken (nader) kennis met de wereld van de Kerk.

De lln. horen een aantal verhalen, zien (kleuren) de daarbij horende Ikonen, gaan het verband aanvoelen met het ritme van het jaar en de Feesten in de Kerk.

Later in het jaar leren de lln. iets over wat we doen in de Kerk, wat daar zoal gebeurt (ook leren ze een enkel gebed uit het hoofd, m.n. het Onze Vader en Koning van de Hemel).

Behalve bij de gebeden wordt er nog niet naar gestreefd dat de lln. iets actief memoreren. Daar waar de kinderen bij de meeste andere vakken reeds in het eerste leerjaar 'gedwongen' worden zich met name sterk cognitief te ontwikkelen, laten we bij godsdienst het kind nog zoveel mogelijk kind zijn, en mogen de lln. zich op een kinderlijke wijze verwonderen in de wereld van de Kerk.

WERKWIJZE

In de eerste graad dient erop gelet te worden dat er vooral visueel gewerkt wordt: platenboeken, kijkbijbel, tekeningen maken, kleurplaten kleuren.

Verder bestaan de lessen voor een groot deel uit doe-dingen: tekenen, kleuren, zingen, knutselen, wandelen ...

PROGRAMMA

eerste graad, leerjaar 1 (klas 1)

Zoveel mogelijk wordt het kerkelijk jaar gevolgd.

van zomervakantie tot allerheiligenvakantie

8 à 9 weken (16 à 18 lessen)

De inleidende lessen worden besteed om kennis te laten maken met het gebed waarmee elke les begint:

- de Ikoon (wat is een Ikoon?; wat staat er op de Ikoon waarvoor we het gebed doen?) (daarbij Ikonen inkleuren, opplakken, triptiekjes maken ...),
- het gebed ("Hemelse Koning" of een vereenvoudigde versie wordt gezongen; er wordt gesproken over de Heilige Geest, over koning-zijn),
- het kruisteken (hoe maken we het kruisteken; waarom maken we het teken van het kruis?) (daarbij zelf een mooi kruis knutselen).

van allerheiligenvakantie tot kerstvakantie

6 à 7 weken (12 à 14 lessen)

Rond 11 november 2 lessen (of 4) over de Heilige Martinus van Tours en over "delen". Hierbij ook iets over Heiligen in het algemeen (wat zijn Heiligen ...).

Rond 21 november 2 lessen (of 4) over de Moeder Gods, a.h.v. het Feest van Maria Tempelgang (daarbij evt. naast de Ikoon van Tempelgang ook de Ikoon van de Moeder Gods).

Rond 5 december 2 lessen over de Heilige Nicolaas van Myra, een verband leggend met de uitdelende Sinterklaas.

Vanaf dat moment lessen over Kerstmis;

- nieuw leven, geboorte ("Uw geboorte, Christus onze God ...")
  - licht in de duisternis ("... bracht aan de wereld het Licht der kennis ...")
  - Jezus wordt geboren uit Maria ("De Maagd baart heden Hem die was voor alle zijn ...").
- Daarbij wat knutsellessen (kribbe, ster, ...).

van kerstvakantie tot carnavalsvakantie

5 à 8 weken (10 à 16 lessen)

Verhalen over Jezus:

- Doopt in de Jordaan (aanhakend bij lessen over Kerstmis, door naar Theofanie)
- Ontmoeting in de Tempel (doorgaand verhaal, straks 2 februari ...)
- het eerste wonder
- Jezus krijgt leerlingen

-...

van carnavalsvakantie tot paasvakantie

4 à 5 weken (8 à 10 lessen)

Rond 25 maart 2 (of 4) lessen over Verkondiging (daarbij ook de Aartsengel Gabriël).

Verder lessen over:

- de Grote en Heilige Vasten; jezelf voorbereiden, jezelf iets ontzeggen,
- het lijden en sterven van Christus,
- de Opstanding.

van paasvakantie tot zomervakantie

10 à 13 weken (20 à 26 lessen)

Rond de Paasvakantie, vóór het Orthodox Pasen, knutsellessen met eieren, eierdopjes etc. (met beeldmateriaal spreken over het nieuwe leven dat voortkomt uit het ei, een verband leggend met het Nieuwe Leven dat uit het Graf opstraalt).

Na Pasen een aantal lessen rond de zondagsevangelies (m.n. de Myrondragende Vrouwen en Thomas).

Rond Hemelvaart en Pinksteren 4 lessen over deze Feesten.

PROGRAMMA

eerste graad, leerjaar 2 (klas 2)

Zoveel mogelijk wordt het kerkelijk jaar gevolgd.

van zomervakantie tot allerheiligenvakantie

8 à 9 weken (16 à 18 lessen)

Een aantal lessen over de natuur (met wandeling), Gods Schepping, vervuiling (vervuiling op het schoolplein, in het bos dichtbij, door de grote fabrieken ....). Dit aansluitend bij 1 september, dag van de ecologie.

Rond 1 november lessen over Allerzielen / Allerheiligen / Dimitrioszaterdag.

van allerheiligenvakantie tot kerstvakantie

6 à 7 weken (12 à 14 lessen)

Een aantal lessen over Kerstmis aan de hand van de verhalen uit het begin van het Evangelie volgens Lucas:

- verschijning van de Engel aan Zacharias, Elisabeth wordt zwanger',
- verschijning van de Engel aan Maria,
- Johannes wordt geboren,
- Jezus wordt geboren; Engelen en herders.

van kerstvakantie tot carnavalsvakantie

5 à 8 weken (10 à 16 lessen)

4 Lessen over liturgische voorwerpen (laten zien of gaan bekijken in een kerk en kleuren van kleurplaten en maken van (+ spelen met) een memory over deze voorwerpen).

3 Lessen over liturgische kleding (diaken, priester, bisschop) met bijbehorende kleurplaten van bij voorbeeld Protodiaken Paul Hommes,

4 Lessen over het kerkgebouw (gaan bekijken van een kerk, een kerk tekenen, van binnen en van buiten, het maken van een kijkdoos).

Lessen over carnaval, feest en vasten.

van carnavalsvakantie tot paasvakantie

4 à 5 weken (8 à 10 lessen)

Een serie van 8 lessen over de Liturgie (b.vb. a.h.v. boekje van Mevr. Blanca Smits met kleur-tekeningen van Protodiaken Paul Hommes).

Hierbij aansluitend 2 lessen over het Laatste Avondmaal / Grote Donderdag.

van paasvakantie tot zomervakantie

10 à 13 weken (20 à 26 lessen)

Lessen over Pasen (het Paasverhaal lezen, het Paastropaar leren, de Paasikonen kleuren).

Op het eind 2 à 4 lessen over Petrus en Paulus (de verbreiding van het Christendom).

**ontwerp leerplan orthodoxe godsdienst
voor het lager onderwijs
tweede graad - leerjaar 1 (klas 3)**

THEMA

Het Oude- en het Nieuwe Testament; we verwonderen ons over God en wat Hij gemaakt en gedaan heeft.

LEERMATERIAAL

Kijkbijbel .
Kleurplaten.
Liedjes uit *Alles Wordt Nieuw*,
en een aantal kerkelijke gezangen.
Eventueel Video's.

DOELSTELLING COGNITIEF

De ln. leren een aantal verhalen kennen waarin God voor de mensen zorgt / Zich laat kennen. Ze kunnen een aantal van die verhalen navertellen.

DOELSTELLING AFFECTIEF

De ln. voelen aan dat God Zich actief met ons leven bezig houdt. Ze krijgen gevoel voor / ontwikkelen hun gevoel voor het Heilige zoals dat te ervaren is in het 'gewone' leven.

DOELSTELLING ATTITUDE

De ln. willen graag meer verhalen leren kennen en gaan zelf lezen in een kinderbijbel.
De ln. gaan zelf op zoek naar het Heilige.

PROGRAMMA

van zomervakantie tot allerheiligenvakantie

8 à 9 weken (16 à 18 lessen)

Schepping (God bouwt een huis voor ons om te wonen),
Paradijs (God maakt een tuin voor ons om in te spelen) en
Buiten het Paradijs (God maakt kleren voor de mensen die in de kou komen door hun eigen schuld).

Noach (God zorgt voor de mensen).

De drie mannen op bezoek bij Abraham (God komt Zelf langs).

De belofte van een zoon, het uitblijven ervan, een zoon (God doet wat Hij belooft)

van allerheiligenvakantie tot kerstvakantie

6 à 7 weken (12 à 14 lessen)

Zacharias en Elisabeth (ook hier zorgt God voor een zoon op late leeftijd)
en hun zoon die over Jezus gaat prediken (God gaat komen).

De Aankondiging aan Maria (God Zelf wil mens worden)
en het Magnificat (Maria verwondert zich).

Jezus wordt geboren (God is onder ons),
de herders verwonderen zich zoals wij,
de Engelen zingen lof.

van kerstvakantie tot carnavalsvakantie

5 à 8 weken (10 à 16 lessen)

Over Jozef en hoe ze in Egypte kwamen (Gods voorzorg):
Jozef het lievelingszontje,
Jozef verkocht als slaaf,
Jozef wordt onderkoning,
Jozef redt zijn broers van de hongerdood.

Over slavernij en Uittocht (God bevrijdt):
Mozes en het biesen mandje,
Mozes krijgt een opdracht,
Mozes en de plagen,
Mozes gaat voor op de vlucht door de Rietzee.

van carnavalsvakantie tot paasvakantie

4 à 5 weken (8 à 10 lessen)

Jona (God vergeeft).

Het Laatste Avondmaal (en de Eucharistie).

Gevangenneming, proces en Kruisiging.

Jezus drie dagen in het graf en de Opstanding (laten zien dat Jona dit reeds vooraf uitbeeldde).

van paasvakantie tot zomervakantie

10 à 13 weken (20 à 26 lessen)

Zacheüs, zo gegrepen door Jezus ....

Wonderverhalen (ver'wonder'ing)

uit het NT

en de verhalen van de Heiligen.

**ontwerp leerplan orthodoxe godsdienst
voor het lager onderwijs
tweede graad - leerjaar 2 (klas 4)**

THEMA

De kerk, huis van de mensen, huis van God,
de kerk als ontmoetingsplaats met de Heilige.

LESMATERIAAL

Een herschreven (uitgebreide) versie van "De Kerk, Huis van God, Poort naar de Hemel",
Den Haag, 1989).

Franse video over kerk van mgr. Stefanos, Nice.

DOELSTELLING

De lln. leren een en ander over het kerkgebouw, de Ikonen, de liturgische voorwerpen, de gewaden, de gang van de Heilige Diensten.

Dit wordt altijd verbonden met liturgische teksten en verhalen uit het Oude en NT.

Hierbij leren de lln. dit alles kennen als een 'heilig gebeuren'.

DOELSTELLING COGNITIEF

De lln. weten hoe de Kerk is ingericht, kennen de namen van de verschillende delen en weten wat daar gebeurt tijdens de Heilige Diensten.

De lln. kennen de namen van een aantal liturgische voorwerpen en kunnen zeggen waartoe die dienen en wanneer die gebruikt worden in de Heilige Diensten.

De lln. kunnen aan de hand van de liturgische kleding aangeven of iemand acolyth, diaken, priester of bisschop is. Ze weten ook wat die verschillende mensen doen in de Heilige Diensten en kunnen aangeven wie er nog meer een belangrijke rol spelen (zangers, lezer, starosta, het volk).

DOELSTELLING AFFECTIEF

De lln. raken 'geïnteresseerd'/'geïntrigeerd' door het heilige spel en de heilige ruimte.

DOELSTELLING ATTITUDE

De lln. gaan, wanneer ze een kerk binnenkomen, beter kijken, beter luisteren (en daardoor beter begrijpen wat er gebeurt).

PROGRAMMA

van zomervakantie tot allerheiligenvakantie

8 à 9 weken (16 à 18 lessen)

De drie delen van de kerk met de ikonografische invulling:

Narthex voor de ongedoopten,

Schip voor de gelovigen,

Altaar voor God,

Ikonostase -waar zit die, waarvoor dient die

-Christus

-Moeder-Gods

-Triomfboog waardoor Christus tot ons komt

-Heilige Deuren van de Hemel (hier alvast een link naar

Kerstmis)

-Engelen die het Paradijs bewaken en weer openen

van allerheiligenvakantie tot kerstvakantie

6 à 7 weken (12 à 14 lessen)

Het Altaar met alles wat zich daar bevindt en wat daar gebeurt:

Proskomidie (de hele Kerk rondom Christus) en

Eucharistie (Christus onder ons, wij verenigd in Christus).

Bij de les over de Proskomidie ook iets over natuurlijke produkten (gaven van God worden gaven van ons om ze terug te ontvangen als Gaven).

Bij deze lessen over Proskomidie en Eucharistie gaat het uitdrukkelijk om de Kerk als eschatologisch ge'geven'.

van kerstvakantie tot carnavalsvakantie

5 à 8 weken (10 à 16 lessen)

De gewaden en aan de hand daarvan een begrip van de Kerk als een biddende gemeenschap van mensen:

het stichaar (gedoopte, acolyth, lector, ...) (hierbij een link met de doop en de Doop in de Jordaan die dan net gevierd is),

het stichaar met oraar (de diaken; engel, verbinding tussen de hemel en de aarde),

epitrachiel (priester; aan het Altaar),
omofoor en mitra (bisschop; herder en opziener),
zangers en anderen (samen bidden; Ikoon van Deïsis).

van carnavalsvakantie tot paasvakantie

4 à 5 weken (8 à 10 lessen)

De Diensten in de Goede Week en met Pasen en wat daar gebeurt.

van paasvakantie tot zomervakantie

10 à 13 weken (20 à 26 lessen)

Facultatief:

- Een hernemen van de stof van de afgelopen twee jaren (samenvattend, synthetiserend).
- Een stukje heel eenvoudige kerkgeschiedenis. Daarbij met name veel aandacht voor "tijd" (eeuwen, data >> tijdbalk) en "ruimte" (landen, streken >> landkaart/wereldbol). Het gaat om de verwondering dat de Kerk al zo oud is en zich zo over de hele wereld verspreid heeft (niet om 'kennis' van de exacte kerkgeschiedenis).

**ontwerp leerplan orthodoxe godsdienst
voor het lager onderwijs
derde graad - algemeen**

THEMA

Richtingwijzers voor je leven: het Oude en het Nieuwe Testament gelezen vanuit de Kerk, gelezen met het oog op ons leven.

DOELSTELLING

We richten ons nu met name op de ethiek / de levenswijze.

OT en NT worden systematisch gelezen en met elkaar verbonden.

De verhalen worden gelezen 'vanuit de Kerk'.

De verhalen worden gelezen als 'actuele' verhalen.

DOELSTELLING COGNITIEF

Het cognitieve niveau wordt nu sterk aangezet.

De lln. kunnen zelf een aantal verhalen uit de Bijbel vertellen.

De lln. kennen de grote lijn uit de Bijbel (ook een aantal namen) en weten het verband tussen de verhalen van het NT en de Grote Feesten van de Kerk.

De lln. kunnen aangeven hoe de Bijbel een richtingaanwijzer wil zijn voor het gedrag van de mensen.

DOELSTELLING AFFECTIEF

De lln. verweven de verhalen uit de Bijbel met de verhalen uit hun eigen leven.

DOELSTELLING ATTITUDE

De doelstelling ligt deze jaren, naast op het cognitieve niveau, ook op dit niveau: de lln. gaan proberen hun leven in te richten naar de grote voorbeelden uit de Bijbel.

**ontwerp leerplan orthodoxe godsdienst
voor het lager onderwijs
derde graad - leerjaar 1 (klas 5)**

THEMA

Het Nieuwe Testament en de Kerk wijzen ons een richting.

LEERMATERIAAL

De Bijbel voor Kinderen (Klink; dit is een goede na-vertelling van Bijbelse verhalen) of
Start Bijbel (NBG; dit is een goede vertaling van Bijbelse verhalen).

Manna, een speelse reis door de Bijbel (bordspel).

Alles wordt nieuw (bijbelse liedjes van Hanna Lam en Wim ter Burg).

De Bijbel in kaart (Wolters Noordhoff, Groningen, 1975).

DOELSTELLING

Het NT wordt systematisch gelezen.

De verhalen worden met name thematisch gelezen, als 'actuele' verhalen (Christus spreekt nu tot ons; Hij is nu onder ons). Dit wordt wel bewust verbonden met de 'chronologische lijn', die ook de lijn van de Grote Feesten is.

DOELSTELLING COGNITIEF

De lln. kunnen zelf een aantal verhalen uit het NT vertellen.

De lln. kennen de grote lijn en weten die te verbinden met de Grote Feesten van de Kerk.

De lln. kunnen aangeven hoe Jezus richting wijst voor ons leven.

DOELSTELLING AFFECTIEF

De lln. verweven de verhalen met de verhalen uit hun eigen leven.

DOELSTELLING ATTITUDE

De lln. gaan proberen hun leven in te richten naar het grote voorbeeld van Jezus Christus.

PROGRAMMA

van zomervakantie tot allerheiligenvakantie

8 à 9 weken (16 à 18 lessen)

De 12 Grote Feesten / de lijn van het Nieuwe Testament (en de Mariologie).

van allerheiligenvakantie tot kerstvakantie

6 à 7 weken (12 à 14 lessen)

De Wonderverhalen; je moet naar Jezus toegaan en vragen om hulp (ontferm U over mij); Christus vraagt enkel geloof.

Kerstmis: arme herders worden ontvangen door de Koning en geleerden leren iets nieuws van "een jongetje in een voederbak".

van kerstvakantie tot carnavalsvakantie

5 à 8 weken (10 à 16 lessen)

De Bergrede; Christus leert ons hoe wij moeten leven.

De Parabels (het grote ideaal van het Koninkrijk).

van carnavalsvakantie tot paasvakantie

4 à 5 weken (8 à 10 lessen)

Zacheüs (actief naar Jezus op zoek zijn, door Hem aangeraakt, durven te veranderen).

De Farizeër en de Tollenaar (de juiste houding).

De Verloren Zoon (als we maar terugkeren)

>> lessen over de Biecht.

Het Laatste Oordeel (het doet er iets toe hoe wij leven).

van paasvakantie tot zomervakantie

10 à 13 weken (20 à 26 lessen)

Jezus geeft Zelf het voorbeeld; lijden en dood.

Facultatief:

-Lessen over de grote voorbeelden:

De Martelaren (en de nieuwe Martelaren).

De Heilige Artsen.

De Heiligen die zorgdroegen voor anderen

(Anastasia door concrete zorg,

Johannes van Kronstadt door sociale actie,

de Heilige Silouan door zijn gebeden

evt. ook Moeder Maria van Parijs

of Westerse Heiligen van de eigen omgeving zoals pater Damiaan).

-Serie lessen over kerkgeschiedenis.

-Lessen over de vroege Kerk; zorgen voor elkaar.

**ontwerp leerplan orthodoxe godsdienst
voor het lager onderwijs
derde graad - leerjaar 2 (klas 6)**

THEMA

Het Oude Testament wijst ons een richting in ons leven.

LEERMATERIAAL

De Bijbel voor Kinderen (Klink; dit is een goede na-vertelling van Bijbelse verhalen) of
Start Bijbel (NBG; dit is een goede vertaling van Bijbelse verhalen).

Manna, een speelse reis door de Bijbel (bordspel).

Alles wordt nieuw (bijbelse liedjes van Hanna Lam en Wim ter Burg).

De Bijbel in kaart (Wolters Noordhoff, Groningen, 1975).

DOELSTELLING

Het OT wordt systematisch gelezen en verbonden met het NT.

Zo leren de lln. de verhalen van het OT zowel kennen in hun eigen innerlijk verband (een aantal verhalen over het ontstaan van aarde en mensheid en de verhalen over het ontstaan van het Volk Israël, slavernij, uittocht, doortocht, intocht, de Koningen ...), alsook als verhalen die vooruitwijzen naar Jezus en de Kerk (de ark van Noach als het schip van de Kerk etc.).

DOELSTELLING COGNITIEF

De lln. kunnen zelf een aantal verhalen uit het OT vertellen.

De lln. kennen (passief) de grote lijn (Schepping-Noach-Babel; Abraham-Isaäk-Jakob; Jozef-het Volk Israël in Egypte; Mozes en de Uittocht-40 jaar in de woestijn-intocht in Kanaän; richters en koningen; waarschuwingen van de profeten en ballingschap). Ze hoeven niet actief de hele lijn aan te kunnen geven, maar met wat aanwijzingen moeten ze wel een bepaald verhaal in de grote lijn kunnen plaatsen.

De lln. kunnen een aantal verhalen verbinden met Jezus of de Kerk.

De lln. kunnen aangeven hoe een aantal verhalen een richtingaanwijzer zijn voor hun gedrag.

DOELSTELLING AFFECTIEF

De lln. verweven de verhalen uit de Bijbel met de verhalen uit hun eigen leven.

DOELSTELLING ATTITUDE

De lln. gaan proberen hun leven in te richten naar de grote voorbeelden uit het OT.

PROGRAMMA

Onderstaand de "chronologische" lezing, in de uitwerking moeten steeds de levensvoorbeelden centraal staan.

Ook wordt daar waar het kan, een verband gelegd met het Nieuwe Testament (daartoe evt. een extra les aan een verhaal koppelen om een bepaald element uit het verhaal expliciet in haar profetische of typologische betekenis uit te werken).

van zomervakantie tot allerheiligenvakantie

8 à 9 weken (16 à 18 lessen)

Het ontstaan van de wereld:

-Schepping en de Tuin; mens als Beeld van God (>> IKoon) (2 à 4 lessen).

Het ontstaan van de mensheid:

-God plaatst de mens in de Tuin (over hoe het kan) (1 les).

-De mens verliest de Tuin (1 les) en het gevolg: Kaïn slaat zijn broer dood (1 les) (over hoe het niet moet) .

-De mensen maken het te bont; God maakt een nieuw begin met Noach (2 lessen).

-De Toren van Babel (2 lessen).

Het Volk Israël (waarin de Christus geboren zal worden) ontstaat:

-Abram, de Vader van het geloof (ons grote voorbeeld) (1 les).

-De afspraak van God met Abram (het visioen en de drie mannen >> Drieëenheid) (2 lessen).

-Isaäk, het kind dat de lach bracht (1 les).

-Het offer (en offeren > Eucharistie) (2 lessen).

van allerheiligenvakantie tot kerstvakantie

6 à 7 weken (12 à 14 lessen)

Vervolg:

-De vrouw van Isaäk (1 les).

-De kinderen van Isaäk: Jakob en Esau (1 les).

-De vrouwen van Jakob (1 les).

-De kinderen van Jakob: 12 zonen. De stamboom (stamboom kan getekend worden; met alvast een vooruitwijzing naar Christus die een loot aan deze boom zal zijn) (2 lessen).

Het Volk Israël komt in Egypte:

-Het lievelingszoontje: Josef verkocht (1 les).

-Hoe het Josef verging in Egypte (2 lessen).

-De broers in Egypte (2 lessen).

(God draait alles om, maakt van iets slechts, het verkopen van je broer, iets goeds, een voorzorg tot je redding)

Intermezzo:

-Kerstmis (.. lessen)

van kerstvakantie tot carnavalsvakantie

5 à 8 weken (10 à 16 lessen)

Slavernij en bevrijding uit Egypte:

-Jaren later: slavernij, kindermoord .... Hoe Mozes gered wordt (2 lessen).

-Mozes verzet zich tegen het onrecht en moet vluchten (1 les).

-Mozes krijgt een opdracht van de God Die Zich noemt: "Hier ben Ik" (brandend braambos >> Moeder Gods / "IK BEN" >> aureool van Christus "☩☩☩☩") (2 lessen).

-De plagen (1 les).

-Uittocht (en Pesach/Pasen >> Pasen van Christus, ons Pasen) (2 lessen).

-Doortocht, het lied van Mirjam (en Pasen >> Opstanding) (2 lessen).

van carnavalsvakantie tot paasvakantie

4 à 5 weken (8 à 10 lessen)

In de woestijn:

-Manna en water uit de rots (van God komt ons heil) (>> "Ik ben het Brood des levens", "Wie tot Mij komt zal geen dorst meer hebben in eeuwigheid" >> Eucharistie en Doop >> Pasen) (4 lessen).

-Mozes en de tien geboden (God leert ons hoe wij moeten leven; grondregels) (2 of meer lessen).

-En toch maken de mensen een gouden kalf (wij dreigen altijd weer God naar ons beeld te maken) (1 les).

-Ze zien het beloofde land (1 les).

van paasvakantie tot zomervakantie

10 à 13 weken (20 à 26 lessen)

De verovering van Kanaän:

-Rachab (1 les).

-De muren van Jericho (1 les).

Samuël (1 les).

Koningen:

- Saul wordt koning (1 les).
- David (4 lessen).
- De Tempel (>> kerkgebouw) (1 à 2 lessen).

Profeten (over hoe wij moeten leven en vooruitwijzingen naar Christus) (2 à 4 lessen).

Als ballingen weg (+ psalm 136 - gezongen?) (2 lessen).

Terug uit ballingschap; wachten op de echte koning ... (Messias >> Christus) (2 lessen).

Verder facultatief:

-Hernemen van de grote lijn.

-"Losse" verhalen:

Jona.

Daniël in de leeuwekuil.

Gideon.

Simson.

Naomi en Ruth.